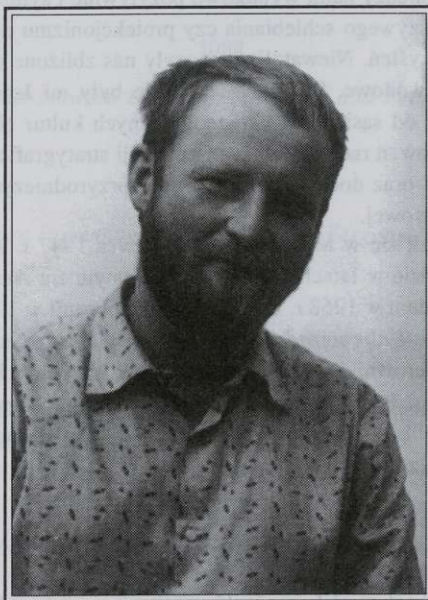

DR WŁADIMIR IWANOWICZ TIMOFIEJEW
(14.06.1947 – 8.08.2004)

Z wielkim żalem dowiedziałem się o nagłej i przedwczesnej śmierci Doktora Władimira Timofiejewa. Niewątpliwie należał On do grona najwybitniejszych badaczy epoki kamienia Europy wschodniej. Wśród archeologów z tego regionu wyróżniał się jedną cechą — zdecydowanie rzeczowym (a nie emocjonalnym) podejściem do zabytków i ich interpretacji. Ta rzadka cecha, zwłaszcza w tamtym środowisku archeologicznym, konsekwentnie przejawiała się w Jego bogatym dorobku naukowym. W.I. Timofiejew w swoich pracach starał się bowiem unikać tematyki etnicznej i oceniania kultur epoki kamienia Europy wschodniej na drodze porównań wartościujących ich poziom rozwoju cywilizacyjnego z resztą kontynentu, co nadal stanowi motyw przewodni większości opracowań tamtego środowiska naukowego. Nie znaczy to jednak, że stronił od zagadnień genezy kultur czy rozprzestrzeniania się różnych atrybutów neolityzacji. Wnioski historyczne opierał jednak przede wszystkim na datowaniach radiowęglowych, które od początku Jego prac były trzonem budowanych hipotez o pochodzeniu badanych zjawisk oraz kierunkach i szybkości ich przenikania. Taką postawą badawczą bliższy był skandynawskiej szkole archeologicznej niż rodzimej — radzieckiej lub rosyjskiej. Stąd też chętnie zapraszano W.I. Timofiejewa na stypendia i sympozja do Danii, Szwecji i Finlandii.

Dr Timofiejew był również częstym gościem w Polsce. Ze strony rosyjskiej patronował On dwustronnej współpracy w dziedzinie badań epoki kamienia między Instytutem Archeologii i Etnologii (d. Instytutem Historii Kultury Materialnej) PAN a jego macierzystym Instytutem Archeologii Akademii Nauk ZSRR w Leningradzie (po zmianie nazwy Instytutem Historii Kultury Materialnej Rosyjskiej Akademii Nauk w St. Petersburgu). Jego wizyty w Polsce czy w innych

krajach zawsze miały charakter roboczy, a nie kurtuazyjny. Na konferencjach wygłaszał referaty, które później ukazywały się drukiem, a większość czasu poświęcał na studiowanie oryginalnych materiałów wykopaliskowych. Bez przeszkód też udostępniał zabytki ze swoich badań.

Z Władimirem Timofiejewem łączyła mnie szczególnie serdeczna więź. Był człowiekiem skromnym i cichym, ale o dużym poczuciu humoru. Przez wiele lat prowadziliśmy wykopaliska na bliźniaczych stanowiskach: On w Zedmar, ja w Dudce, i zajmowaliśmy się podobną problematyką — najstarszą kulturą ceramiczną na obszarze b. Prus Wschodnich. Relacje zawodowe i towarzyskie układały się między nami wyjątkowo pozytywnie i sympatycznie. Bez cienia obawy czy zawiści, ani też fałszywego schlebiana czy protekcjonizmu dyskutowaliśmy o rezultatach naszych badań i przemyśleń. Niewątpliwie łączyły nas zbliżone (choć nie identyczne) poglądy i zainteresowania zawodowe. Szczególnie bliskie były mi Jego zapatrywania na temat odrębności kultury Zedmar od sąsiednich paraneolitycznych kultur Narva i niemeńskiej, priorytetowego traktowania datowań radiowęglowych i pozycji stratygraficznej zabytków nad podobieństwami typologicznymi oraz docenianie badań paleoprzyrodniczych jako niezbędnego elementu charakterystyki kulturowej.

W.I. Timofiejew urodził się w Murmańsku 14 czerwca 1947 r. Archeologię studiował na Uniwersytecie w Leningradzie w latach 1965–1971. Z Instytutem Archeologii w Leningradzie związał się jeszcze jako student w 1968 r. Pracę doktorską obronił w 1980 r. na podstawie dysertacji *Neolitičeskie stoânki v Kaliningradskoj oblasti i ih mesto v neolite vostočnoj Pribaltiki*. W latach 1998–2003 był kierownikiem Działu Paleolitu w Instytucie Historii Kultury Materialnej RAN w St. Petersburgu. Pełnił też funkcję sekretarza naukowego Instytutu. Był autorem licznych i znaczących publikacji dotyczących epoki kamienia Europy wschodniej. Tu warto przypomnieć najważniejsze z nich:

1972

(z P.M. Dołuchanowem) *Absolutnaâ hronologiâ neolita Evrazii (po dannym radiouglerodnogo metoda)*, [w:] *Problemy absolutnogo datirovaniâ v arheologii*, Moskwa, s. 29–75.

1975

K voprosu o vremennyh različiâh nekotoryh pamâtnikov rannego neolita Vostočnoj Pribaltiki, „Kratkie Soobšeniâ Instituta Arheologii”, t. 141, s. 18–24.

(z P.M. Dołuchanowem i G.M. Lewkowską) *Stoânka Cedmar D v Kaliningradskoj oblasti*, „Kratkie Soobšeniâ Instituta Arheologii”, t. 141, s. 76–83.

1977

Absolutnaâ datirovka mezolita Evropy po dannym C-14, „Kratkie Soobšeniâ Instituta Arheologii”, t. 149, s. 6–12.

1978

Novye dannye po hronologii neolita jugo-vostočnoj Pribaltiki, „Kratkie Soobšeniâ Instituta Arheologii”, t. 153, s. 34–37.

1979

Pamâtniki kamennogo veka vostočnoj časti Kaliningradskoj oblasti, „Kratkie Soobšeniâ Instituta Arheologii”, t. 157, s. 61–69.

1981

Izdeliâ iz kosti i roga neolitičeskoj stoânki Cedmar (Serovo) D, „Kratkie Soobšeniâ Instituta Arheologii”, t. 165, s. 115–119.

1983

Keramika neolitičeskogo poseleniâ Utinoe Boloto I, „Kratkie Soobšeniâ Instituta Arheologii”, t. 173, s. 103–108.

1984

On the early neolithic links between the east-Baltic area and Fenno-Scandia, „ISKOS”, t. 4, s. 36–41.

1986

(z U.I. Islamowem) *Kul'tura kamennogo veka central'noj Fergany*, Taškent.

1987

Izdeliâ iz kosti i roga mezolitičeskoj stoânki Sokolok (Leningradskaia oblast'), „Kratkie Soobšeniâ Instituta Arheologii”, t. 189, s. 100–104.

Zabytki neolityczne obwodu kaliningradzkiego i niektóre problemy neolitu strefy przybałtyckiej, [w:] *Neolit i początki epoki brązu na ziemi chełmińskiej*, T. Wiślański red., Toruń, s. 419–428.

1988

[za rok 1987] *On the problem of the early Neolithic of east Baltic Area*, „Acta Archaeologica”, t. 58, s. 206–213.

1990

On the links of the east Baltic Neolithic and the Funnel Beaker Culture, [w:] *Die Trichterbecherkultur. Neue Forschungen und Hypothesen*, cz. 1, D. Jankowska red., Poznań, s. 135–150.

1991

Neolithic sites of the Zedmar type in the southeast Baltic area, [w:] *Regions and reflections. In honour of Märta Strömberg*, Acta Archaeologica Lundensia, Series in 8°, t. 20, Lund, s. 15–26.

1992

K probleme ètnokul'turnych svâzej v mezolite i neolite severo-zapada evropejskoj časti SSSR, [w:] *Drevnosti Slavân i Finno-Ugrov*, St-Peterburg, s. 24–35.

Some problems of the chronology of the Neolithic in the eastern Baltic area, [w:] *Cultural heritage of the Fenno-Ugrians and Slavs*, Tallinn, s. 9–23.

1993

On regional differences in the Neolithic economy of the east Baltic area, [w:] *Fenno-Ugrians and Slavs*, Helsinki, s. 156–166.

Pamâtniki mezolita i neolita regiona Peterburga i ih mesto v sisteme kul'tur kamennogo veka Baltijskogo regiona, [w:] *Drevnosti severo-zapada*, St-Peterburg, s. 8–34.

(z P.M. Doluchanowem) *Est de l'Europe: la zone des forêts*, [w:] *Atlas du Néolithique européen*, t. 1, *L'Europe orientale*, J.K. Kozłowski red., „ERAUL”, t. 45, Liège, s. 495–534.

1994

(z G.I. Zajcewą i G. Possnertem) *The radiocarbon chronology of Zedmar Neolithic culture in the south-eastern Baltic area*, „Światowit”, t. 39, s. 125–134.

1995

(z G.I. Zajcewą i G. Possnertem) *Neolithic ceramic chronology in the south-eastern Baltic area in view of ^{14}C accelerator datings*, „Fornvännen”, t. 90, s. 19–28.

Problemy genezisa ranneneolitičeskich kul'tur v Baltijskom regione, „Peterburgskij Arheologičeskij Vestnik”, t. 9, s. 71–76.

Materialy k arheologičeskoj karte, [w:] *Kamennyj vek verhnevolžskogo regiona*, t. 1, St-Peterburg.

1996

Pamâtniki tipa Cedmar, [w:] *Neolit severnoj Evrazii*, V.S. Titov, V.V. Sidorov red., Moskva, s. 162–166.

Problemy absolutnoj hronologii, [w:] *Neolit severnoj Evrazii*, V.S. Titov, V.V. Sidorov red., Moskva, s. 330–336.

(z G.I. Zajcewą) *Spisok radiouglerodnyh datirovok neolita*, [w:] *Neolit severnoj Evrazii*, V.S. Titov, V.V. Sidorov red., Moskva, s. 337–348.

1997

Stoânki Zales'ja i nekotorye voprosy izučeniâ Valdajskoj neolitičeskoj kul'tury, [w:] *Kamennyj vek verhnevolžskogo regiona*, t. 2, St-Peterburg, s. 107–168.

(z G.I. Zajcewą) *Chronology of the Neolithic cultures in the forest zone of the European part of Russia*, „ISKOS”, t. 11, 15–22.

1998

The beginning of the Neolithic in the eastern Baltic, [w:] *Harvesting the sea, farming the forest. The emergence of Neolithic societies in the Baltic region*, M. Zvelebil, R. Dennell, L. Domańska red., Sheffield, s. 225–236.

Cedmarskaâ kul'tura v neolite vostočnoj Pribaltiki, „Tverskoj Arheologičeskij Sbornik”, t. 3, s. 273–280.

The east-west relations in the late Mesolithic and Neolithic in the Baltic region, „Baltic-Pontic Studies”, t. 5, s. 44–58.

2000

On the problem of the Scandinavian Pitted Ware origin and the definition of the eastern component in this process, [w:] *De temporibus antiquissimis ad honorem Lembit Jaanits*, Tallin, s. 209–222.

Witold Gumiński